

aspoň nějaké prohrašení se pachtýřů proti povinnostem, buď smluvním (§ 26), nebo zákonným (§ 23 lit. e, jenž právě nemůže mířiti jinam, než na případy Šu 1118 obč. zák.), takž sice zde pachtýři očekávaného zisku dojíti nemohou, avšak to sami si přičísti musí, protože proti právu jednali. V tomto případě však jim poklesek v povinnostech vytýkati nelze a také vytýkán není, oni tedy ve smyslu smlouvy byli by měli právo pokračovati v pachtu až do uplynutí doby (28. února 1931) a dojíti tak očekávané odplaty ze svého podniku, to jim ale vyšší mocí bylo zhačeno, aniž by měli pro to vůči komukoli nárok na náhradu škody (§ 50 písm. a) náhr. zák.). Jestliže však zákony o agrární reformě přiznávají jim pak aspoň náhradu za jisté položky (§ 43a poslední odstavec náhr. zák. za mrvu v půdě, § 12 zák. za mrvu v zásobě, § 11 nař. čís. 53/21 za náklad na příští úrodu), jest nejen zcela spravedlivé, aby jim náhrada ta i v poměru k propachtovateli zůstala, ale není ani důvodu, proč by se náhrada ta měla dáti propachtovateli místo jim, protože když obdoby smluvních ustanovení zde, jak ukázáno, užiti nelze, zůstává jako pramen práva jen zákon, jenž jim žádného nároku nedává.

Čís. 4885.

Při prodeji věci na splátky dlužno i v případech, nespadaajících pod zákon o splátkových obchodech, úmluvu, podle níž při nedodržení lhůt podrží prodávatel splacenou část kupní ceny jako odškodné za užívání věci a její znehodnocení užíváním, vykládati tak, že zadržeti si smí splacené částky jen v mezích přiměřených užívání a znehodnocení věci.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1925, Rv I 266/25.)

Žalobkyně prodala žalovaným šicí stroje za 47.924 Kč na splátky. Splátky byly umluveny pod ztrátou lhůt s tím, že zaplacené již splátky měla si žalobkyně podržeti jako náhradu za používání strojů a pohonů a za znehodnocení strojů. Žalovaní dali závdavkem 11.024 Kč a zapravili na splátkách 5.008 Kč 40 h. Ježto další splátky nedodrželi, byli žalováni o vrácení strojů. Namítli, že žalobkyně jest povinna vrátiti jim vše, co na stroje zaplatili, dále, že peněz 16.023 Kč 40 h, jež na kupní cenu zaplatili, jest jako odškodné za užívání a opotřebení strojů přemrštěným. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** uznal podle žaloby proti tomu, že žalobkyně zaplatí žalovaným 4.051 Kč 40 h. **O d v o l a c í s o u d** k odvolání žalobkyně napadený rozsudek potvrdil.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalobkyně.

D ů v o d y:

Dovolatelka vytýká, že nižší soudy neprávem nepovažovaly umluvené odškodné za používání a znehodnocení strojů za konvenční pokutu. Odvolací soud neřeší otázky, zda je úmluva o odškodnění neplatnou proto, že odporuje dobrým mravům, jak soudí prvá stolice, a míní, že žalobkyně, nejedná-li se o konvenční pokutu, má právo žádati za opotřebení

strojů jen náhradu přiměřenou, bez ohledu na to, co jako náhrada bylo smluveno. Pokládá-li však odvolací soud úmluvu za platnou, měl odůvodniti, proč nepřisoudil plné náhrady podle platné smlouvy a přiznal náhradu toliko přiměřenou. Měl odůvodniti, proč žalobkyni nepřisluší smluvená, nýbrž toliko přiměřená náhrada. Ale názor odvolacího soudu jest přes to správným. Ve smlouvě vymínila si žalobyně, že splátky jsou pro případ odstupu jejím majetkem a slouží jako odškodnění za používání strojů a pohonů, jakož i co náhrada za znehodnocení jejich opotřebením. Při výkladu smlouvy nelze ulpěti na slově, nýbrž vyložití jest ji dle pravé vůle stran a pravidel poctivého styku právního (§ 914 obč. zák., čl. 278 obch. zák.). Nebylo by však poctivé, kdyby si žalobkyně chtěla ponechat za užívání a znehodnocení strojů více nežli přiměřeno, a nelze předpokládati, že by strany zamýšlely nebo mohly zamýšlet, že žalobkyně podrží celé splátky i v tom případě, že by nebyla zaplacená jen malá část poslední splátky, takže by ona dostala málo opotřebované a znehodnocené stroje zpět a téměř plnou kupní cenu. Proto dlužno smlouvu podobně, jak stanoveno §em 2 zák. splátkového, třeba že tu neměl místa, vyložití tak, že žalobkyně podrží splátky, pokud budou přiměřenou úplatou za užívání a znehodnocení. — Za takovou uznali pak znalci 25% kupní ceny. Z toho důvodu mohly nižší soudy náhradu smluvenou zmírniti dle odhadu znalců. Nelze ovšem sdíleti názoru prvního soudu, že by úmluva vyšší úplaty za znehodnocení strojů, než je skutečná škoda, byla nemravna, zejména, jde-li o obchod. Nepřiměřenost náhrady nečiní smlouvu nemravnou (§ 879 č. 4 obč. zák. a contr.). Neprávem domnívá se dovolatelka, že při stanovení přiměřeného odškodného měl býti vzat zřetel na to, že ceny nových strojů o 5% poklesly od doby prodeje až do doby odstupu. Ve smlouvě samé nebylo na náhradu škody z důvodu poklesu cen nijak pamatováno, aniž náhrada z tohoto důvodu slíbena, nýbrž jenom náhrada za užívání a znehodnocení strojů. Ani z přednesu stran nelze vyčísti, že strany i na takovouto náhradu pomýšlely. Žalobkyně se náhrady s tímto odůvodněním v I. stolici nedomáhala. Pravidelně také tomu ani tak nebývá a znalci nevzali ohled na pokles ceny při strojích nových proto, že vracejí se stroje opotřebované a oni nemohli stanoviti pokles cen strojů takových, t. j. opotřebovaných. Právem tedy nižší soudy nevzaly zřetel na pokles cen nových strojů při výměře odškodného. Neodporuje spisům a není překročením žádání žalovaných, že byli odsouzeni jenom proti vrácení oné části kupní ceny, která není vyčerpána přiměřeným odškodným. Žalobkyně žádala žalobou vrácení strojů z důvodu smluveného zrušení smlouvy, prohlásila, že nechce vraceti splátky a sráží si je na odškodné. Žalovaní namítli jednak, že bez vrácení splátek nejsou povinni, vraceti stroje vůbec, jednak, že smluvené odškodné je přemrštěné, navrhujíce zamítnutí žaloby. Protože jde o smluvená plnění vzájemná (§ 1052 obč. zák.) a to jako následek smluveného odstupu spolu souvislá, nepřekročily nižší soudy žádání žalovaných, nevyhověvše zcela jejich návrhu na zamítnutí žaloby, nýbrž učinivše plnění z jejich strany závislým na vzájemném plnění a jen pro případ, že toto nebude poskytnuto, tedy z části, nevyhověly žalobě a také jen z části námitce. Odsouzení žalovaných k vydání proti vrácení části splátek jest

jen omezeným vyhověním žalobě a stejně omezeným vyhověním návrhu žalovaných a neodporuje ani spisům ani zákonu.

Čís. 4886.

Škoda z opožděného dodání záležitosti může i v tom, že kupitel byl nucen opatřit si zboží za vyšší cenu odjinud anebo že mu ušla možnost výhodného prodeje zboží.

Náhradní nároky, jež bez ohledu na vadnost zboží dovozují se z opožděného dodání, nespádají pod čl. 349 obch. zák. (§ 932 obč. zák.).

Správa předpokládá, že věc byla přijata jako plnění. Odmínuto-li přijetí, nelze mluvit o nároku ze správy.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1925, Rv I 317/25.)

Žalobě o náhradu škody z opožděného dodání stroje vyhověl procesní soud první stolice potud, že přiznal žalobci 2.100 Kč. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Nesprávné posouzení právní vytyká dovolatelka jednak proto, že odvolací soud uznal nárok na náhradu škody za opodstatněný, jednak proto, že neuznal jeho promlčení dle čl. 349 obch. zák. V obou směrech jest výtka v nepravu. Odvolací soud zjistil, že žalovaná byla dávno v prodlení s dodáním jednoho stroje, že žalobkyně dodaného jí stroje pro vadnost jako splnění nepřijala a dala ho žalované k dispozici, že následkem prodlení žalobkyně musila koupiti stroj dražší, by svou potřebu kryla, aniž by tím volila právo na náhradu škody místo splnění, nýbrž že žádá náhradu následkem opožděného plnění. Škoda pro opožděné dodání může spočívat i v tom, že kupitel si musí zboží opatřit odjinud, aby splnil svůj závazek a uhradil tak svou potřebu, a i v tom, že mu ujde možnost výhodného prodeje, ať již následkem poklesu cen nebo z jiných příčin. Zákon nevylučuje náhrady škody z důvodu opožděného dodání pro dražší nákup, i když se trvá na smlouvě, jen když škoda skutečně následkem opoždění a prodlení vznikla a kupitel k dražšímu nákupu byl nucen. A tu odvolací soud zjišťuje, že tu byly podmínky náhrady; jak prodlení, tak škoda z něho dražším nákupem a jeho potřebou i souvislost obou. Kupitel může žádati dle všeobecných pravidel náhradu škody, vzešlé mu prodlením s dodávkou zboží, a prodávatel musí mu nahraditi dle zásady Šu 1323 obč. zák. to, co by měl, kdyby bylo v čas dodáno. Žalobkyně byla by vydělala na stroji prodaném za 7000 Kč, 1600 Kč, a uchránila by se ztráty 500 Kč z dražšího nákupu. V obou obnosech je její škoda (srovnej Staub-Pisko k čl. 355 § 16). Že by škoda žalobkyně se zmenšila tím, že stroj dodaný až v roce 1923 má větší cenu nákupní nežli v době smlouveného splnění, dovolatelka ani netvrdila a tím se nebránila, nýbrž nabídla v první stolici jen důkaz o tom, že žalobkyně z dražšího nákupu neměla ztráty. Ten důkaz se jí však nepodařil. Do-